

4. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / Олена Іванівна Пометун, Лідія Володимирівна Пироженко ; За ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.
5. Формирование информационной культуры личности в библиотеках и образовательных учреждениях : учебн. пособ. / Н. И. Гендина, Н. И. Колкова, И. Л. Скипор, Г. А. Стародубова. – М. : Школьная библиотека, 2002. – 288 с. – (Профессиональная библиотечка школьного библиотекаря).
6. Чепіль М. М. Педагогічні технології : навч. посібн. / Марія Миронівна Чепіль, Надія Зеновіївна Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с. – (Серія «Альма-матер»).

References

1. Bebyk V. M. Hlobalne informatsiine suspilstvo: poniattia, struktura, komunikatsii / V. M. Bebyk // Informatsiia i pravo. – 2011. – № 1. – S. 42–49.
2. Lystopad N. P. Matematyka : pidruchn. dlia 1 kl. zakladiv zahalnoi serednoi osvity / Nataliia Petrivna Lystopad. – K. : UOVТs «Orion», 2018. – 144 s.
3. Nova ukrainska shkola : poradnyk dlia vchytelia / Pid zah. red. N. M. Bibik. – K. : TOV «Vydavnychi dim «Pleiady»», 2017. – 206 s.
4. Pometun O. I. Interaktyvni tekhnolohii navchannia : nauk.-metod. posibn. / Olena Ivanivna Pometun, Lidiia Volodymyrivna Pyrozhenko ; Za red. O. I. Pometun. – K. : Vydavnytstvo A.S.K., 2003. – 192 s.
5. Formirovaniye ynformatsyonnoi kultury lychnosty v byblyotekakh y obrazovatelnykh uchrezhdeniyakh : uchebn. posob. / N. Y. Hendyna, N. Y. Kolkova, Y. L. Skypor, H. A. Starodubova. – M. : Shkolnaia byblyoteka, 2002. – 288 s. – (Profysonalnaia byblyotechka shkolnoho byblyotekaria).
6. Chepil M. M. Pedahohichni tekhnolohii : navch. posibn. / Mariia Myronivna Chepil, Nadiia Zenoviivna Dudnyk. – K. : Akademvydav, 2012. – 224 s. – (Serii «Alma-mater»).

Ірина Остапівська, Оксана Смаль. Інтерактивне обучение на уроках математики в початковій школі. В статті кратко актуалізовано поняття «інтерактивні технології», як вид педагогічних технологій. Кратко рассмотрені технології (інтерактивні техніки): робота в парах, ротационні (сменні) трійки, робота в малих групах, інтерактивні технології колективно-групового обучения («Мікрофон», «Незакончені пропозиції», «Мозговий штурм», «Учась – учусь», «Ажурна пила», «Аналіз ситуації», «Решення проблем», «Дерево рішень»), технології ситуаційного моделювання, а також і специфіка їх реалізації в освітньому процесі початкової школи, обґрунтована цілеспрямованість їх використання в умовах нової української школи. Також авторами проаналізовані можливості їх використання на уроках математики в початковій школі, приведені приклади використання для вивчення окремих тем і зразки можливих дидактичних матеріалів. Кратко намічені перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: методика математики, інтерактивні технології, початкова школа, уроки математики в початковій школі

Ostapiovska Iryna, Smal Oksana. Interactive training in the lessons of mathematics at primary school. The concept of «interactive technologies» as a type of educational technology were briefly actualized in the article. Briefly reviewed interactive technologies (interactive technology), such as: work in pairs, rotational (interchangeable) triples, work in small groups, interactive technologies of collective group learning («Microphone», «Unfinished sentences», «Brainstorming», «Learning – learn», «Openwork Saw», «Situation Analysis», «Problem Solving», «Decision Tree»), technology of situational modeling, as well as the specificity of their implementation in the educational process of an primary school, justified the expediency of their use in the new Ukrainian school. Also, the authors analyzed the possibilities of their use in the lessons of mathematics in primary school, provided examples of use for the study of certain topics and samples of possible didactic materials. The prospects for further research are briefly outlined.

Key words: methodic of mathematics, interactive technologies, primary school, mathematics lessons in primary school.

Стаття надійшла до редколегії 13.11.2018 р.

УДК 378.096

Світлана Панасюк, Лариса Ігнатова, Василь Чепелюк, Олег Гонтар
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)

АРАНЖУВАННЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА В ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЕСТРАДНОГО СПІВАКА: КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ

У статті розглядається специфіка підготовки естрадного співака в умовах сучасного культурно-освітнього простору. Виокремлено специфіку викладання аранжування як навчальної дисципліни в контексті

професійно-орієнтованої підготовки майбутнього виконавця. Авторами актуалізовано поняття «аранжування», «інновації». Коротко досліджено окремі методичні прийоми формування навичок аранжування; наведено приклади інтегрування різних видів мистецтва у вивченні аранжування, що набуває особливої актуальності для професійної діяльності естрадних виконавців у сучасному культурному просторі.

Ключові слова: естрадний співак, аранжування, навчальна дисципліна, професійно-орієнтована підготовка, культурно-освітні інновації, зміст та методика викладання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Музична естрада займає сьогодні одне з провідних місць у культурному просторі сучасного суспільства. Вона активно тиражується усіма засобами масової комунікації, насамперед мережею Інтернет, радіо та телебачення. Закономірно, що музична естрада користується широкою популярністю у слухацькій аудиторії. Ігнорувати вплив, який робить музична естрада на смаки широкої публіки, на її уподобання, естетичні критерії та орієнтири, запити, потреби тощо, сьогодні практично неможливо. Відомо, що масове музичне мистецтво, естрада як його складова, – є відображенням культури нинішнього часу. Незважаючи на певне гіперболізування, це твердження недалеко від істини.

Між тим, маємо всі підстави стверджувати, що часто сучасна музична естрада часто негативно впливає на художньо-естетичний розвиток і виховання молодого покоління. Опрацьовуючи джерела з даної проблематики, приходимо до висновку, що сьогодні має місце дефіцит якості нашої музичної творчості, слабе технічне обладнання, брак професіоналізму. Остання із зазначених обставин заслуговує на особливу увагу. Серед представників сучасної музичної естради нерідко зустрічаємо дилетантів, виконавців, професійний рівень яких відверто низький. Причин декілька, але однією із основних, на нашу думку, є недосконалість необхідної професійно-орієнтованої підготовки естрадного співака.

Якісно новий етап розвитку освіти у вищій школі зумовлений усвідомленням необхідності інтенсифікації процесу вивчення фахових дисциплін у професійній підготовці фахівців естрадного співу. У цьому контексті актуалізувався пошук більш ефективних методів та засобів підготовки студентів на всіх етапах професійного становлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі теоретично-методичних основ професійної підготовки естрадних виконавців (вокалістів) в сучасних музичних навчальних закладах присвячено чимало наукових досліджень, публікацій, навчально-методичних праць.

Так, Л. Дерев'яно розглядає естрадний спів як соціокультурне явище з проекцією на якісну підготовку вокальної особистості, Т. Ткаченко аналізує особливості викладання естрадного співу і зазначає, що цими питаннями займалися Н. Дрожжина, С. Клітін, Дж. Коллієр, Е. Кунін, У. Сарджент та ін.

В. Луценко, вважає, що доцільність вивчення курсу аранжування полягає в інтеграції комплексу професійних і особистісних якостей студентів, що проявляється в творчому ставленні до своєї професійної діяльності; гуманістичному характері спілкування; прагненні до новаторства на базі сучасних наукових знань і досвіду; усвідомленні себе носієм національної культури та полікультурності.

Мета статті. Намагаючись визначити реальні шляхи виходу із зазначеної ситуації, ми проаналізували блок дисциплін зі спеціалізації «Естрадний спів» факультету культури і мистецтв СНУ імені Лесі Українки. У статті особливу увагу зосередили на методиці викладання аранжування як інтегрованої навчальній дисципліні у підготовці майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оновлення освіти сьогодні вимагає від педагогів знання тенденцій інноваційних змін, інтерактивних форм і методів навчання, рефлексивних умінь, вміння оцінювати і аналізувати свою педагогічну діяльність. Всі сучасні методи, при їх відмінностях, спрямовані на розвиток інтелектуально-творчої особистості. Серед тимчасових інноваційних освітніх технологій можна виділити: креативне навчання, проблемне, особистісно-орієнтоване, контекстне, модульне, віртуальне та ін. Всі ці моделі мають відношення до інноваційного процесу в педагогіці. Як наслідок змін в наш лексикон увійшов такий термін, як інновація, (з лат. мови - «оновлення, новинка, зміна»), яка розглядається як якісно нові утворення в різних галузях науки, техніки, а також різних сферах

діяльності, або погляд під іншим кутом на вже наявні відкриття. Зміни не могли не торкнутися і музичної освіти. Інноваційний підхід передбачає інтеграцію різних наук, різних видів мистецтва. Основна мета навчального процесу - дати не лише професійну підготовку, а й сформувавши світогляд майбутніх естрадних виконавців, розвинути потребу у самовдосконаленні та самоосвіті. Особливістю сучасного навчання є зорієнтованість на особистість студента, створення умов для його самовираження, розвитку музичних здібностей, при якому прагнення постійно оптимізувати навчальний процес зумовлює потребу в нових технологіях навчання. Володіння навичками аранжування стає засобом підвищення рівня знань у рамках спеціальності студента і формування його професійної спрямованості.

Існує кілька тлумачень поняття аранжування. Найбільш коротке і загальне для всіх - перекладення музичного твору для виконання іншим складом інструментів [2]; в естрадній музиці – гармонізація та інструментування нової або добре відомої мелодії.

Етимологія терміна аранжування (від нім. *Arrangieren*, франц. *Arranger*, букв.) - приводити в порядок, влаштовувати, з одного боку, дає неточне розуміння його суті. З іншого боку, в наші дні первісний зміст цього поняття має відродження. Все частіше слова аранжування і аранжувальник вживаються в неенциклопедичному контексті. Під аранжуванням розуміється створення музичного твору на основі мелодії і акордів, що включає в себе організацію музичної фактури, форми, інструментування, твори підголосків, переходів, вступу і коди, виконання і запис партій на різних музичних інструментах, володіння музичними комп'ютерними програмами.

Справжній розквіт мистецтва аранжування настав із появою популярно-масових жанрів у музиці в другій половині ХХ століття. В силу порівняно короткого терміну існування популярної музичної композиції, постало питання про створення акомпанементу пісні за умови мінімуму затрат і часу. Комп'ютерне аранжування якнайкраще впоралося з поставленим завданням. Поступово композитори відмовлялися від запису «живих» музикантів. Сприяла цьому поява якісного програмного забезпечення, розвиток і утвердження жанру електронної музики. Саме аранжувальник надає музичному матеріалу форматності, тобто якості, що викликає інтерес слухачької аудиторії. Від автора музики потрібно небагато - мелодія і гармонія, все інше бере на себе аранжувальник (іноді автор і аранжувальник є однією особою, іноді - працюють в тандемі) [2].

Аранжувальники приходять в професію різними шляхами. Деякі з них, безумовно, найбільш обізнані в створенні музичної композиції - композитори з вищою музичною освітою, інші - музиканти різних спеціалізацій, і, нарешті, чимала частина армії аранжувальників - люди, які мають початкову музичну освіту, але добре знайомі з форматними вимогами сучасної музичної естради.

Як відомо, не існує державної освітньої системи підготовки аранжувальників. Однак вивчення аранжування часто є компонентом професійного навчання композиторів, музикознавців, артистів естради в середніх спеціальних і вищих навчальних закладах. Освоєння навичок аранжування відбувається в рамках курсів «Аранжування», «Комп'ютерне аранжування» тощо.

Існує багато навчальних програм з вивчення аранжування, однак, цей предмет, в більшості випадків, залишається додатковим, а не спеціальним.

Головна відмінність процесу аранжування від композиції пов'язана з появою музично-комп'ютерного забезпечення, що дозволяє створювати музичний твір у віртуальному просторі, а не на папері, як це було раніше. Тепер музиканту не потрібно уявляти майбутнє звучання, чекати розучування партій виконавцями. Аранжувальник може почути перші такти композиції в повному тембральному складі вже на початковому етапі створення музики. Комп'ютерна програма дозволяє йому правити звукову вертикаль, домагаючись досконалого звучання.

Ми розглядаємо викладання дисципліни аранжування майбутнім естрадним виконавцям. Адже вони самостійно прагнуть розібратися в способах створення комп'ютерного аранжування за допомогою Інтернету, що не завжди дає позитивний результат. Навчальна програма з вивчення основ аранжування включає в себе великий обсяг

теоретичних знань в області композиції, інструментування, акустики, принципів звукового синтезу, знання в області комп'ютерних музичних програм. Крім того, в програму включені слуховий аналіз, практичні заняття. Етапи навчання розмежовані в міру наростання складності творчих завдань. Існують освітні програми та методичні розробки з цієї проблеми [3], [4]. Однак пошук методів викладання залишається актуальним.

В якості одного з нових методів розглядаємо метод перенесення прийомів живопису в процес створення аранжування. Він полягає в детальному вивченні прийомів живопису різних напрямків з подальшим застосуванням цих методів у аранжуванні музичних творів. Студенти знайомляться з явищем образотворчого мистецтва, вивчають відповідні живописні полотна, способи заповнення художнього полотна. Потім разом з педагогом шукають засоби музичної виразності, подібні за фактурою, образним змістом, технічним втіленням.

Цей метод має кілька важливих переваг: студент отримує зорове уявлення про різні способи заповнення музичної фактури; знайомиться з художніми явищами, які пов'язували в певні історичні періоди і музикантів, і художників, і літераторів та ін. Взаємозв'язок процесів музичної творчості та образотворчого мистецтва надає цілісності фактурі, формі музичного твору, художньої обґрунтованості музичному образу.

Ідеї органічного злиття мистецтв відомі з часів великого Леонардо да Вінчі і залишаються актуальними сьогодні. Адже музичній творчості візуалізація також притаманна і природна. Візуальні образи виникають в процесі написання творів та їх аранжування. З одного боку, в процесі роботи за клавішним синтезатором звучання синтетичних тембрів, їх обробка, накладання ... все це активно будить віртуальні зорові образи. З іншого боку, під час роботи за комп'ютером сам процес створення музики вже зав'язаний на зримості звучання - ноти у вигляді midi-подій, рівень гучності сигналу, панорама голосу що рухається, курсор тощо. Занурення в живопис допомагає чітко «побачити» завдання музичного втілення, наповнює студентів позитивною енергією творчості та, звичайно, надихає на пошук.

Метод перенесення прийомів живопису на процес аранжування складається з декількох етапів: вивчення живописного полотна, визначення та вивчення стильового напрямку; знайомство з методами втілення ідеї в живопису; створення плану аранжування, дослідження ресурсів (тембри, ефекти, настройки) комп'ютерної програми або синтезатора; реалізація плану аранжування, редагування, мастеринг.

Як приклад застосування методу можна запропонувати вивчення найбільш яскравих і цікавих стильових напрямків.

Імпресіонізм. Художній зміст даного стильового напрямку - враження, випадковість, розмитість, зображення світу в його мінливості і рухливості, фіксація швидкоплинних вражень. Технічні прийоми імпресіоністичного живопису - розмиті контури, кольорові тіні і рельєфи, змішані тони розкладаються на окремі чисті, поруч покладені мазки, з розрахунку на їх оптичне змішування в очах глядача.

Імпресіонізм в аранжуванні – це увага на рад'и, звукові плями, розпливчаста фактура, посилення голосів другого плану за рахунок яскравих тембрів, плавне переплетення тембрів, розділів, форми. Музичними творчими завданнями на освоєння аранжування в стилі імпресіонізму можуть стати будь-які музичні твори, від навчальних етюдів до творів К. Дебюссі, М. Равеля або власних творів. Як приклади найбільш характерних полотен можна запропонувати картини К. Моне, П. Сезанна, О. Ренуара і ін.

Кубізм. Художній зміст стилю - первинність думки, пізнання суті, об'єктивність суб'єктивності в усій її простоті. Пізнання предмета без залучення емоційної складової. Зображальні засоби кубізму - предметність, розкладання форми на елементарні складові (куб, куля, конус та ін.). Відсутність кольорової палітри, тільки коричневий, чорний і сірий тони. Предмет зображувався не цілком, а частинами і не з одного, а відразу з декількох точок зору.

Аранжування в стилі кубізму повинна володіти чіткою формою, точно окресленими елементами фактури. Особливо близькою кубізму є робота з рельєфними, характерними loop'ами в комп'ютерній програмі. На основі поєднання музичних кубиків - семплів - можна створити яскраву музичну композицію в стилі кубізму. Семпли можуть бути як готовими,

тобто вписаними в програму або пам'ять клавішного синтезатора, так і, для більш досвідчених аранжувальників, створюватися самостійно. Можна також взяти за основу музику Е. Вареза, ідеї якого близькі кубізму, Дж. Кейджа, А. Шьонберга, ровесників кубізму в живопису. Для вивчення живопису в стилі кубізму підходять характерні полотна П. Пікассо – «Акордеоніст», «Дівчина з мандоліною», «Три музиканти» і ін.

Мінімалізм. Художній зміст мінімалізму – простота, мінімум втручання художника в навколишнє середовище. «Менше – значить більше» – такий девіз мінімалістів. Технічними прийомами художників-мінімалістів є мінімальна трансформація використаних в процесі творчості матеріалів, простота і схожість форм, монохромність.

Музичний мінімалізм досить актуальний і в наші дні. Існує безліч творів, які можна використовувати як матеріал для аранжування (автори – А. Пярт, М. Найман, Ф. Гласс і ін.). Займаючись аранжуванням в стилі мінімалізму необхідно загострити увагу на чистих тембрах, прозорості, чіткості фактури, простоті форми.

Крім означених стильових напрямків, значний інтерес представляють такі напрямки живопису як ташизм (живопис плямами), супрематизм (ідея чистого мистецтва), наїв, фентезі, графіті та багато інших.

Метод перенесення технічних прийомів живопису на процес аранжування, завдяки закладеній в ньому високої естетичної спрямованості є надзвичайно результативним.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Термін «професійно-орієнтована підготовка» характерний для означення процесу викладання аранжування у мистецькому ВНЗ при підготовці спеціалістів з фаху «Естрадний спів». Такий підхід орієнтований на вивчення професійної термінології, комп'ютерних програм, роботу з музичним матеріалом.

На основі аналізу наукової літератури можемо виділити шляхи інтенсифікації професійно-орієнтованої підготовки засобами вивчення аранжування, серед яких: оптимальний відбір музичного матеріалу; особистісно-орієнтований підхід до навчання; підвищення мотивації до вивчення дисципліни; поєднання традиційних та інноваційних методів навчання.

Джерела та література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. — 5-те вид. — К. ; Ірпінь : Перун, 2005. —
2. Кадцын Л.М. Массовое музыкальное искусство XX столетия (эстрада, джаз, барды и рок п их взаимосвязи): учеб. пособие / Л.М. Кадцын. - Екатеринбург, 2006.
3. Красильников И.М. Основы теории и практика компьютерной аранжировки музыкальных произведений / И.М. Красильников, С.Н. Завырылина // Электронный музыкальные инструменты. Пакет примерных программ для учреждений среднего профессионального образования. – Тольятти: «Принт-С», 2006. – 41с.
4. Мазур А. К. Перспективные принципы исполнения музыки с использованием компьютерных систем / А. К. Мазур, В. М. Сиказин // Электронная технология и музыкальное искусство. М., 1990.
5. Прохорова Л. Українська естрадна вокальна школа : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації / Л. В. Прохорова. – Вид. 2-е. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 384 с.
6. Прядко О. М. Розвиток співацького голосу: методичні рекомендації для викладачів вокалу та студентів музично-педагогічних факультетів вищих навчальних закладів / О. М. Прядко. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2009. – 92 с.
7. Ткаченко Т. Особливості викладання вокалу на музично-педагогічних факультетах педагогічних вузів України / Т. Ткаченко // Молодь і ринок. – 2011 № 1 (72). – С. 72-78

References

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) / uklad. i hol. red. V. T. Busel. — 5-te vyd. — K. ; Irpin : Perun, 2005. —
2. Kadtsyin L.M. Massovoe muzykalnoe iskusstvo XX stoletiya (estrada, dzhaz, bardyi i rok i ih vzaimosvyazi): ucheb. posobie / L.M. Kadtsyin. - Ekaterinburg, 2006.
3. Krasilnikov I.M. Osnovy teorii i praktika kompyuternoy aranzhировki muzykalnyih proizvedeniy / I.M. Krasilnikov, S.N. Zavyryilina // Elektronnyiy muzykalnyie instrumentyi. Paket primernyih programm dlya uchrezhdeniy srednego professionalnogo obrazovaniya. – Tolyatti: «Print-S», 2006. – 41s.

4. Mazur A. K. Perspektivnyie printsipy ispolneniya muzyki s ispolzovaniem kompyuternykh sistem / A. K. Mazur , V. M. Sikazin // Elektronnaia tehnologiia i muzyikalnoe iskusstvo. M., 1990.
5. Prokhorova L. Ukrainska estradna vokalna shkola : Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv kultury i mystetstv III-IV rivniv akredytatsii / L. V. Prokhorova. – Vyd. 2-e. – Vinnytsia : Nova knyha, 2006. – 384 s.
6. Priadko O. M. Rozvytok spivatskoho holosu: metodychni rekomendatsii dlia vykladachiv vokalu ta studentiv muzychno-pedahohichnykh fakultetiv vyshchykh navchalnykh zakladiv / O. M. Priadko. – Kamianets-Podilskyi : PP Buinytskyi O. A., 2009. – 92 s.
7. Tkachenko T. Osoblyvosti vykladannia vokalu na muzychno-pedahohichnykh fakultetakh pedahohichnykh vuziv Ukrainy / T. Tkachenko // Molod i rynok. – 2011 № 1 (72). – S. 72-78

Светлана Панасюк, Лариса Игнатова, Василий Чепелюк, Олег Гонтар. Аранжировка как учебная дисциплина в профессионально-ориентированной подготовке эстрадного певца: культурно-образовательные инновации. В статье рассматривается специфика подготовки эстрадного певца в условиях современного культурно-образовательного пространства. Выделено специфику преподавания аранжировки как учебной дисциплины в контексте профессионально-ориентированной подготовки будущего исполнителя. Авторами актуализированы понятие «аранжировка», «инновации». Коротко исследованы отдельные методические приемы формирования навыков аранжировки; приведены примеры интеграции различных видов искусств в изучении аранжировки, приобретающие особую актуальность для профессиональной деятельности эстрадных исполнителей в современном культурном пространстве.

Ключевые слова: эстрадный певец, аранжировка, учебная дисциплина, профессионально-ориентированная подготовка, культурно-образовательные инновации, содержание и методика преподавания.

Panasyuk Svetlana, Ignatova Larysa, Chepelyuk Vasyl, Gontar Oleg. An arrangement as a discipline in the context of professionally oriented training of the future performer: cultural and educational innovations. The article deals with the specificity of the pop singer's preparation in the conditions of modern cultural and educational space. The specifics of assembling an arrangement as a discipline in the context of professionally oriented training of the future performer are singled out. The authors actualized the concept of "arranging", "innovation". Some methodological techniques of arranging skills formation have been briefly studied; examples of the integration of different types of art in the study of arrangements are given, which is of particular importance for the professional activities of pop artists in the contemporary cultural space.

Key words: pop singer, arrangement, educational discipline, professionally-oriented training, cultural and educational innovations, content and teaching methods.

Стаття надійшла до редколегії 10.12.2018 р.

УДК 378.018.8:355.58-051]:005.336.52(045)

Юлія Панімаш

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України (Черкаси)*

УПРАВЛІНСЬКА ГОТОВНІСТЬ ТА УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У статті проведено ґрунтовний аналіз психолого-педагогічної літератури проблеми дослідження. Розкрито сутність поняття професійна підготовка фахівців цивільного захисту, управлінська готовність та управлінська компетентність. Встановлено відмінність «управлінської компетентності» та «готовності до управлінської діяльності». Доведено прямиий зв'язок готовності до управлінської діяльності й управлінської компетентності. Визначено, що формування управлінської компетентності є наслідком управлінської готовності.

Ключові слова: професійна підготовка фахівців цивільного захисту, управлінська готовність, управлінська компетентність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. ХХІ століття характеризується збільшенням кількості природних та техногенних катастроф, що в свою чергу завдають колосальних збитків державі. Від безперечного виконання функційних обов'язків того, хто рятує життя інших,